

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Thesavrvs|| Locorvm|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Cap. IX. Rationes. Rationum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

2. & conf. 83. n. 13. & 14. lib. 3. Bald. conf. 44. Si tenemus, in fin. lib. 4. Alexand. conf. 54. num. 9. & seq. lib. 4.

XVI.

RATIO attenditur magis quam dictum, l. cum pater 77. §. dulcissimis 20. ff. de legat. 2. Brunor. à Sole in locis communib. verb. ratio 2. quia dictum per rationem ampliatur & limitatur, l. unum ex familia 67. §. fin. ff. de legat. 2. l. si is qui animo 27. ff. de acquir. possess. Jaf. in l. id quod. num. 7. ff. de legat. 1. Surd. conf. 67. num. 20. cum seq. Rot. decis. 10. num. 2. apud Farin. p. recent. Octav. Glorit. resp. 2. num. 35. & resp. 5. num. 58. & resp. 10. num. 57. [Ratio enim non minus verbis legis dominatur, atque anima corpori. l. scire leges. 17. ff. de LL. l. pen. ibi: quamente diceretur. Ad exhibend. late Kremberg. de sumtrib. studior. quest. 1. pag. 29.]

XVII.

RATIONE legis cessante, cessat quoque ejus dispositio. Vide sup. lit. L. c. Lex.

XVIII.

RATIO naturalis cuncta rectè disponit. Bald. conf. 38. D. Thomas, in fine. lib. 2. subdit, quod vix aliquid reperitur contra naturalem rationem, quod non remordeat conscientiam; & dicitur polus omnis virtutis, quia omnia nobis insinuat, ex quo est muta ratio, quæ loquitur in corde, idem Bald. conf. 343. Examinanda sunt, in pr. lib. 1. refert Cardin. Tusch. d. tom. 6. lit. R. conclus. 33. [Ideoque deficiente lege, rationem naturalem allegare licet, c. frustra 7. dist. 8. l. 2. §. item Varus ibi: hoc equitas suggerat, etiamsi jure deficiamus. l. scire 13. §. aliud 2. §. consequens 4. vers. sufficit. de excusat. tut. & rationabile dictum ita movere debet Judicem, sicut lex Andr. de Ifern. in proem. feud. n. 47. ac miseria est intellectus, nolle statuere ex evidenti ratione, nisi quod ante per Dd. consultum vel statutum sit. Castrenf. in l. Clodius. in fin. de accur. hered.]

XIX.

RATIONES duæ vincunt unam, cap. causam quæ 14. de re judic. auth. cessante. C. de legit. hered. §. si vero. Instit. de adoptionib. Bald. conf. 188. In substitutione. in princ. lib. 1. ubi limitat, quando ad necessitatem actus unica ratio requiritur, quia tantum operatur illa ratio requisita de se, quantum mille aliæ rationes. Similiter etiam non procedit Axioma, quando unica ratio est potentior quam duæ, vel plures, quia attenditur unica. Federic. de Senis consil. 274. vers. sed posset aliquis.

refert Card. Tusch. d. tom. 6. lit. R. conclus. 34.

XX.

RATIO non potest reddi omnium, quæ à Majoribus constituta sunt, l. non omnium 20. & l. seq. ff. de legib. Anguian. de legib. lib. 1. contror. 4. n. 2. & 3. Joan. Anton. Mangil. de imputat. quest. 69. num. 45. Steph. Grat. discept. forens. tom. 5. c. 10. num. 15.

XXI.

RATIONEM quærere ubi habemus sensus, est infirmitas intellectus. Bald. conf. 360. Quia questio. num. 3. lib. 3. [Hering. de fidejussor. cap. 7. num. 53. Hondd. conf. 34. num. 21. & n. 11. Cagnol. in l. ambiguus. §. quoties. ff. de Reg. Jur. Bart. Bertazol. 2. conf. 31. num. 15. Sigismund. Scacc. de commerc. §. 7. gloss. 2. n. 35. ubi subdit, quod etiam ubi rationem naturalem habemus, legem positivam quærere superfluum est, ex cap. consuetudo. 1. dist.]

CAP. VIII.
Rationabile.

Axioma I.

Rationabile dictum non minus movere debet judicem, ac lex. Andr. de Ifern. in proem. feud. col. penult. Argenteratens. 1. conf. 19. num. 50. Rationabiliter enim quod definitum est, in nullo debet violari, cap. cum pia. cap. Ecclesiastica 25. qv. 2. c. omnibus 35. quest. 9. sed roborari. c. loci 4. quest. 9. Unde & rationabile si à paucioribus opponatur & probetur, eorum voluntas voluntati plurium præferri debet. cap. 1. extr. de paroch. c. 1. extr. de his quæ sunt à major. imò consuetudinem rationabilem prævalere contra jus positivum, text. est in c. ult. extr. de consuetud. nisi enim rationabilis ea sit, non valet, cap. ad nostram 3. extr. de consuetud. sicuti nec judicium servari debet, nisi rationabiliter habitum, c. imprimis 2. quest. 1.

II.

Rationabiliter & consulte ordinata, suadente postea subsectorum utilitate, consultius & rationabilius revocantur & in melius commutantur, c. ult. in princ. de sent. excomm. in 6.

III.

Non tantum spectandum est, quid sit rationabile, sed etiam, quid sit rationabilius, cujus intuitu illud, etiamsi ex usu fortè admittatur, ratione tamen improbari debet. c. filii nati 2. F. 26. ubi Dn. D. Bitfch. in Comm. MS.

CAP. IX.
Rationes. Rationum
redditio.

Axioma I.

Ratio de omnibus est reddenda, cap. si quando 5. extr.

5. *extr. de rescript. vid. infra axiom.* 8. ita rationem reddunt inferiores superioribus de cura commissi. *cap. sanè. 16. quæst. 2.* ita rationem gravem exigit Deus à Principibus secularibus & Prælati Ecclesiasticis. *c. Principes 23. quæst. 5.* & in genere quilibet homo rationalis de factis suis Deo rationem reddet. *c. firmissimè 3. §. ex eo. 15. quæst. 1.* de verbo otioso. *c. quoties 21. 22. quæst. 5.* de negligenter commissis *c. quandoque 23. q. 4.* excipitur animal quod ratione caret, hoc enim de factis suis reddere non potest rationem, text. est in *c. firmissimè 3. §. ex eo. 15. q. 1.*

II.

Obligatio reddendi rationes velut naturalis est, eoque respicit ut suum cuique tribuatur *l. 32. de cond. & demonstr.* itaque & mulier ratione polens & iudicio ad eam obligatur. *Perez. C. de mulierib. in quo loco. n. 6.*

III.

Non sufficit rationes reddere, sed & reliqua inferre. *Perez. C. de his qui sponte. n. 9.*

IV.

Exactores pecuniarum publicarum in Rationibus debent deducere (1.) quid exactum sit, (2.) quid adhuc debetur, (3.) penes quos resideat, (4.) cuius culpa, (5.) ex qua causa in eâ provincia fuerit delictum. *Brunnem. C. de Executorib. in fin. Col. 2.*

V.

Ratio & inventarium parificantur. *l. 1. §. de servis. ubi Bart. per illum text. de tutel. & rat. distrah. Wesenb. 1. conf. 3. n. 44.*

VI.

Rationum introitus prius ostendi debet, quam exitus. *l. Spadonem 15. §. ratiocinatio 7. ubi Bart. de excusat. tutor. Socin. conf. 213. cum presenti. num. 4. vol. 2. & confil. 190. nemini. num. 2. & 3. vol. 2.*

VII.

Ratio incipere debet à facto computationis. *l. cum servus 82. vers. inest. quàm ad hoc not. Imol. de cond. & demonstr. Socin. conf. 159. presenti. num. 3. & 8. vol. 1. Wesenb. 1. conf. 47. n. 25.*

VIII.

Rationibus semel redditis, ulterius calculandæ non sunt. *l. semel 2. C. de apoch. publ. Joh. Monach. Archidiacon. Joh. Andr. & Dd. in c. unic. de Cleric. agrot. Socin. sen. conf. 92. n. 1. lib. 4. Dec. conf. 94. n. 4. Chassan. in consuet. Burgens. des enfans. rubr. 6. verb. d' en rendre compte. n. 5. 13. & 15. ne actum iterum agant. Bald. in l. ult. §. 1. n. 18. C. de jur. delib. & ut viterur infinitas, c. 2. de rescript. in 6. Wesenb. 1. conf. 3. n. 8.*

Limita (1) nisi error intervenerit, tunc enim ad partis requisitionem iterum fieri debet. *l. calculi 8. ff. de admin. rer. ad civit. pertin. l. in omnibus. 13. §. 1. ff. de divers. & tempor. prescript. Natt. conf. 489. numer. 2. lib. 3.* siquidem ratione composita & reddita ad compositionem rectam & iustam redigi debet, *l. error. 7. C. de jur. & facti. ignor. l. cum servus 82. ff. de condit. & dem. Socin. confil. 25. n. 5. vol. 4. & post eum Menoch. lib. 2. arb. jud. cas. 209. in fin. cum rationes reddere perfectè, admodum sit difficile. Socin. sen. con-*

fil. 159. col. 6. in fin. lib. 2. Ancharan. conf. 331. col. 1. vel (2.) si dolo reddita sint. Dd. in l. 1. de errore calculi. Castr. conf. 342. col. 2. Anchar. conf. 331. Jaf. confil. 219. num. 2. lib. 2. & conf. 14. col. 3. lib. 3. Socin. sen. conf. 159. col. 3. & conf. 190. col. 3. lib. 3. quanquam si pacta de non contraveniendo intervenerint etiam nec his casibus procedere, dicunt Bart. in l. 2. in fin. C. de jur. fife. Socin. conf. 92. num. 4. Ruin. confil. 16. in fin. lib. 5. Farin. 1. conf. 7. n. 5.

IX.

Rationes reddere est quid individuum, quod pro parte praestari non potest. *Bald. in l. si plures. C. de condit. insert.* Rationes enim reddens ex integro reddere debet. *Bald. in d. l. si plures, per l. cui fundus 50. ff. de condit. & demonstr. Menoch. 2. arb. jud. 209. num. 30.* Unde ratio non sufficienter reddita, semper atque iterum ut reddatur, peti potest. *l. quoties 6. ff. qui satisdare cogantur. l. unic. C. de error. calculi. Johan. Andr. post Archidiacon. & Geminian. inc. 1. de Cleric. agrot. lib. 6. Imol. Card. Zabarell. in clem. 2. §. illi de relig. domib. Bald. Salicet. in l. unic. C. de error. calculi. Jaf. in §. quadam. num. 85. Inst. de act. Schurf. conf. 9. vifis. n. 8. & 9. cent. 2. Wesenb. 1. confil. 47. n. 46.* quia quod non intelligitur omni ex parte, non potest videri approbatum, *l. mater 19. ff. de inoffic. testam. Dyn. in cap. ratum. num. 4. de R. l. Gloss. & Phil. Franc. in c. concertationi, ad verbum, sciverit. de appellat. lib. 6. text. in clem. causam. ubi gloss. ad verb. plena & certa notitia de elect. fac. lex. in totum 76. de Regulis Juris l. quo enim 12. §. Julianus 2. ff. rem rat. habet. Roman. conf. 343. circ. fin. Tiraquel. in LL. Commub. gloss. 6. n. 180. & de retract. proximit. §. 36. gloss. 2. n. 30.*

X.

Rationem reddere plus est, quàm edere, *l. cognoscere 56. l. 89. §. inter 2. ff. de V. S. l. qui nominibus 44. ff. de admin. tutor. l. Lucius Titius 53. ff. de testam. manumiss. l. non solum 8. §. is qui reddere 3. l. Aurelius 28. §. Stricho 7. §. filius 9. ff. de liberat. legat. l. cum servus 82. l. qui sub conditione 111. de condit. & demonstr. l. 6. §. fin. l. Stricho 40. ff. de statuliber.* Edere enim est copiam inspiciendi describendi facere & dictare, ut perlegatur & cognoscatur. *l. 1. §. 1. l. 4. l. 6. §. cogentur 1. §. edi 7. ff. de edendo.* Is autem, qui rationem reddit, in hac nuda editione non subsistit, sed præterea eam diligenter computandam & dispungendam offert, ut is, cui eam reddit, calculo adhibito conferat, cognoscat & dispungat, quique simul id, quod relinquitur, pareat, seu reliquum, quod, datis acceptisque collatis, debitum manet, solvat. *d. l. 89. §. 2. ubi Goëdd. n. 3.*

XI.

Rationes reddere tenetur quilibet administrator & gestor. *l. 2. de negot. gest. l. 1. §. officio 3. ff. de tutel. & ration. distr. Escobarb. de ratiocin. c. 3. per tot. facit. cap. 17. vers. legitur enim. de accusat. Thoming. 1. confil. 50. num. 32. Hieronym. Manlian. decif. 13. num. 4. Frider. lib. 2. de process. extrab. cap. 49. n. 1. & 14. Cravett. confil. 218. num. 1. pag. 38.*

Excipiuntur orphanotrophi in l. 32. C. de Episc. & Cleric. ubi Gothofr. Matth. Stephan. ad Nov. 131. num. ult. quam constitutionem non esse extendendam ad curatores Ecclesiæ, refert Carpov. lib. 2. Jurispr. consil. tit. 20. defin. 314. num. 7. & defin. 316. num. 1.

CAP. X. Rebellis.

Axioma I.

Rebellis non dicitur, nisi sit per sententiam condemnatus, Corn. cons. 96. vol. 4.

Limita: Rebellio notoria non requirit sententiam declaratoriam §. 1. tit. qui sint rebelles in extravag.

II.

Rebellibus non debet jus reddi, Cyn. in l. 1. C. de nat. lib. sed impune occidi possunt ut hostes, l. proditores. 7. ff. de re milit. & acta rebellionis tempore facta nulla sunt. Capic. decis. Neapol. 76. n. 17.

CAP. XI. Recessus.

Axioma I.

Recessus bonorum à malis mente semper debet esse, licet quandoque non fiat corpore. cap. tolerandi, & seq. 23. q. 4.

II.

Recessus non est actus extraneus, si in continenti revertitur. l. 1. §. qui præsens. 1. ibique Alex. ff. de V. O.

III.

Recedens statim reverurus habetur pro præsente, Bald. in Auth. habita. col. 8. ne fil. pro patr. Port. Imol. cons. 84. num. 19. recedens enim animo revertendi recedere non videtur. l. nihil 2. ff. de captiv. & postlim. nisi sublit alterius dispositioni, quia tunc videtur semper in loco à quo recessit, si ibi fuerit destinatus à superiore, quocunque animo recesserit. l. huiusmodi 84. §. legatum 10. ibique Bald. de legat. 1.

CAP. XII. Receptator.

Axioma I.

Receptare est quid facti, neque ab animo dependet. Barthol. Socin. cons. 262. in causa M. vers. secundo quod circa fin. p. 2.

II.

Receptans scienter facientem simili poena cum illo punitur, c. ult. in pr. de pen. in 6. receptatorem enim debere puniri, text. est in l. congruit. 13. ibique Bart. in 1. notab. ff. de offic. præs. Quod verum, si fuerit in dolo. Bald. in l. quicumque in not. 1. ubi rationem assignat. C. de servit. fugitiv. ita receptans bannitum punitur poena, qua tenebatur bannitus, si sciverit, si ignoraverit poenam ejus & causam banni; si tamen sciverit bannitum esse, Bart. in l. 1. C. de colon. Illyr. lib. 11.

& tenetur solvere id, quod debet bannitus, l. fin. per Bald. C. de oper. libert. simili modo receptans furem, & res furto subtractas multandus est eadem poena, quâ fur. l. eos 14. ubi Bald. Salicet & Paul. Castr. C. de furt. l. 1. C. de crimin. peculat. ubi Dd. l. 1. C. de his qui latron. l. castitaci 9. C. de adult. l. crimen 9. C. ad L. Jul. de vi. l. 1. ff. de receptat. l. 3. §. non tantum 3. ff. de incend. ruin. naufrag. in dolo siquidem præsuntur, si famosum & notorium malefactorem receptaverit, Gloss. & Bart. in l. 1. §. 1. ad fin. ff. de recept. herton Rosell. in addit. ad Bald. in l. quicumque. C. de servis fugitiv. ejusdemque sit conditionis, cuius est receptor. Brunnem. ad l. 3. C. de Fabricens. in fin. Quin & Interesse extrarem, quod in industriâ personæ consistit, & aliis præstari non solet, à Receptatore est præstandum. Brunnem. ad l. un. C. de Colon. Illyrican. n. 1.

Limita (1) nisi eum exulem vel criminis reum ignoraverit, tum enim immunis est à poena. Gloss. & Bald. in d. l. 1. ff. de recept. Felin. in cap. a nobis de except. l. 3. §. 3. v. sed enim ff. de incend. ruin. naufrag. Hyppol. Marfil. in l. 1. num. 237. C. de raptor. virg. l. qui ignorans. num. 16. & in l. qui falsam. in princ. num. 66. ff. ad L. Cornel. de Sicar. vel (2) vi metuve coactus sit, tum enim nullam poenam pertimescere debet. l. in omnibus 3. ubi Florian. ff. de noxal. Hyppolit. de Marfil. in l. 1. in princ. num. 97. & §. fin. num. 13. & in l. 3. §. item cuius v. 2. ff. ad L. Corn. de Sic. & in l. 1. §. preterea. n. 17. ff. de quest.

III.

Receptator dicitur is, qui malefactorem abscondit, non qui ei potum vel cibum dedit. l. 1. §. quod autem 2. de serv. corrupt. l. 1. §. 1. ibique Bart. ff. de recept. arb. l. qui vas 48. §. qui furem 1. ff. de furt. Bart. Ang. & Salic. in l. 1. C. de his qui latron. item qui recepta mercede vel parte rerum ablatarum à fure furem dimisit, quem capere potuerit. l. 1. in fin. & ibi Dd. ff. de receptat. item & qui cohabitavit. cap. si Clericus. in princ. ibique Bald. in prim. notab. de pac. tenend. in Illyr. feudor.

De Receptitiis bonis vid. bona Conjugum.

CAP. XIII. Receptum.

Axioma I.

Quoties ex recepto civiliter agitur, toties hospes ad restitutionem simpliciter tenetur, non obstante, cujus culpa perierit: quia quasi Contractus ex recepto ortus indistinctè personam cauponis constringit ad præstandum id, ad quod lege quasi contractus se obligaverat, scil. ad rem restituendam. Obligatur igitur hospes, si res facta suorum servorum perierit. l. 1. §. ult. ff. nan. caup. stabul. siue advenarum seu viatorum. l. 2. ff. eod.

Limita: nisi res casu planè fortuito perierint, e. g. vi piratarum seu latronum l. 3. §. 1. in fin. ff. eod.

II, Quo